Lietas Nr. A420141515
Lietas arhīva Nr. A42-01415-15/46

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Valmierā 2015.gada 3.jūnijā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Solveiga Pone,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru uzliktu par pienākumu Ieslodzījuma vietu pārvaldei atlīdzināt morālo un personisko kaitējumu 7000,00 *euro,* kas nodarīts ar par prettiesisku atzīto Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2013.gada 8.maija lēmumu Nr.1/12-B/1814.

Aprakstošā daļa

[1] Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu namā 2015.gada 9.janvārī saņemts /pers. A/ (turpmāk - pieteicējs) pieteikums. Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2015.gada 15.janvāra lēmumu pieteikums pieņemts un ierosināta administratīvā lieta Nr.A420141515.

[2] No lietas materiāliem konstatējams.

[2.1] Ar 2013.gada 20.februāra iesniegumu pieteicējs vērsies pie Rīgas Centrālcietuma priekšnieka, lūdzot atļauju atstāt cietuma teritoriju divas dienas (ar atgriešanos cietuma teritorijā vakarā) zobārsta apmeklējumam (*sk.lietas 31.lapu*). Ar 2013.gada 11.marta iesniegumu pieteicējs atkārtoti lūdzis atļauju atstāt cietuma teritoriju uz trijām dienām (ar atgriešanos cietuma teritorijā vakarā) zobārsta apmeklējumam (*sk.lietas 32.lapu*).

[2.2] Ar 2013.gada 20.marta lēmumu Nr.3/10-13/631 (iekš) Rīgas Centrālcietuma priekšnieka pienākumu izpildītājs atteicis piešķirt pieteicējam īslaicīgo atvaļinājumu no ieslodzījuma vietas zobu salabošanai (*sk.lietas 33.lapu*).

[2.3] Pieteicējs Rīgas Centrālcietuma priekšnieka 2013.gada 20.marta lēmumu Nr.3/10-13/631 (iekš) apstrīdējis (*sk.lietas 34.-35.lapu*), un ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2013.gada 8.maija lēmumu Nr.1/12-B/1814 apstrīdētais lēmums atstāts negrozīts (*sk.lietas 36.lapu*).

[2.4] Pieteicējs Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2013.gada 8.maija lēmumu Nr.1/12-B/1814 pārsūdzējis un ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 8.novembra spriedumu lietā Nr.A420377513 pārsūdzētais Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2013.gada 8.maija lēmums Nr.1/12-B/1814 atzīts par prettiesisku un Ieslodzījuma vietu pārvaldei uzdots nodrošināt, ka Rīgas Centrālcietums mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas izskata pieteicēja iesniegumus un izdod administratīvo aktu.

[2.5] 2013.gada 9.decembrī Rīgas Centrālcietuma priekšnieka pienākumu izpildītājs, izpildot Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 8.novembra spriedumu lietā Nr.A420377513, ir izdevis lēmumu Nr.3/1.1-B/631, B/426 3, ar kuru pieteicējam atteikts saņemt īslaicīgo atvaļinājumu no ieslodzījuma vietas zobu labošanai (*sk.lietas 37.-38.lapu*).

[2.6] Pieteicējs Rīgas Centrālcietuma 2013.gada 9.decembra lēmumu apstrīdējis, un ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2014.gada 17.februāra lēmumu Nr.1/15.2-B/5796 apstrīdētais lēmums atzīts par tiesisku un atteikts pieteicējam atlīdzināt nodarīto kaitējumu 4268,62 *euro*.

[2.7] Pieteicējs Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2014.gada 17.februāra lēmumu pārsūdzējis, un ar Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 12.septembra spriedumu lietā Nr.A420248214 pārsūdzētais lēmums atzīts par prettiesisku un Rīgas Centrālcietumam uzdots mēneša laikā izskatīt pieteicēja iesniegumus un izdot administratīvo aktu. Ar minēto tiesas spriedumu apmierināts pieteicēja prasījums arī daļā par morālā kaitējuma 500 *euro* atlīdzināšanu.

[2.8] 2014.gada 27.oktobrī pieteicējs vērsies Ieslodzījuma vietu pārvaldē ar iesniegumu par kaitējuma atlīdzinājumu, kas pieteicējam nodarīts ar 2013.gada 8.maija lēmumu Nr.1/12-B/1814 un ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2014.gada 28.novembra lēmumu Nr.1/15.2-B/4831 noraidīts pieteicēja lūgums par morālā kaitējuma 7000 *euro* atlīdzināšanu (*sk.lietas 8.-10.lapu*).

[3] Pieteicēja pieteikumā nepiekrīt Pārsūdzētajam lēmumam un norāda turpmāk minēto argumentus.

[3.1] Administratīvajā lietā Nr.A420248214 kaitējuma atlīdzinājums pieteicējam tika piespriests par Ieslodzījuma vietu pārvaldes (turpmāk arī – atbildētāja) 2014.gada 17.februāra prettiesisko lēmumu. Taču šajā lietā pieteicējs lūdz atlīdzināt viņam radīto kaitējumu par Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2013.gada 8.maija lēmumu Nr.1/12-B/1814, kas nepārprotami ir divi dažādi prasījumi par kaitējuma atlīdzinājumu par diviem atšķirīgiem iestādes prettiesiskajiem lēmumiem.

Pārsūdzētajā lēmumā paustais viedoklis, ka kaitējuma atlīdzinājumu par prettiesisko Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2013.gada 8.maija lēmumu Nr.1/12-B/l814 pieteicējs jau ir saņēmis administratīvās lietas Nr.A420248214 ietvaros, ir absurds, jo tad sanāk, ka gadījumā, ja izpildot Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 8.novembra spriedumu daļā par atkārtota iesnieguma izskatīšanu un jauna lēmuma pieņemšanu Ieslodzījuma vietu pārvalde būtu pieņēmusi tiesiski pamatotu lēmumu, pieteicējam nebūtu tiesību prasīt atlīdzinājumu par prettiesisko Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2013.gada 8.maija lēmumu Nr.1/12-B/l814. Tomēr gan Administratīvā procesa likuma 93.pants, gan Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums pieteicējam šādas tiesības absolūti garantē.

[3.2] Nosakot ar iestādes prettiesisko administratīvo aktu nodarītā kaitējuma atlīdzinājuma atbilstīgu apmēru, jāņem vērā aizskarto tiesību nozīmīgums, radīto seku raksturs, iestādes rīcības tiesiskais un faktiskais pamatojums un motīvi, cietušā rīcība un līdzatbildība, tiesību aizskāruma ilgums, kā arī atlīdzinājums, kas noteikts citās līdzīgās lietās.

Ar iestādes izdoto prettiesisko administratīvo aktu tika aizskartas pieteicēja Latvijas Republikas Satversmes 111.pantā garantētās tiesības uz veselības aizsardzību. Ņemot vērā, ka aizskartās tiesības nevar uzskatīt par maznozīmīgām, pieteicējam nodarītā kaitējuma atlīdzinājums viennozīmīgi ir

nosakāms naudas izteiksmē.

Ņemot vērā, ka ar iestādes prettiesisko administratīvo aktu tika aizskartas pieteicēja tiesības uz savlaicīgu veselības aprūpi, pašsaprotams ir fakts, ka pieteicēja zobu veselības stāvoklis laika gaitā tikai pasliktinājās. To daudzkārt pierāda arī publiski pieejamā informācija, kur tiek norādīts, ka laicīgi neārstēta zobu kariesa rezultātā pamazām tiek noārdīti zoba cietie audi, un smagos gadījumos tiek skarts pat zoba nervs, izraisot iekaisumu un akūtā zobu kariesa stadijā arī spēcīgas zobu sāpes.?

Esot notiesātās personas statusā, pieteicējam nebija iespēju ietekmēt prettiesiskā lēmuma pieņemšanas gaitu, un viņam nācās vien samierināties ar pieņemto prettiesisko lēmumu, kaut arī apzinājās, ka iestāde rīkojas klaji patvaļīgi.

Vērtējot kaitējuma atlīdzinājuma apmēru salīdzinājumā ar līdzīgām lietām, attiecībā uz pieteicēju pieņemtais Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 12.septembra spriedums lietā Nr.A420248214 un tajā noteiktais kaitējuma atlīdzinājuma apmērs nevar tikt ņemts par piemēru, nosakot kaitējuma atlīdzinājuma apmēru šajā gadījumā. Lietā Nr.A420248214 tiesa, nosakot kaitējuma atlīdzinājumu 500 *euro* apmērā, kļūdaini vadījās no pieteicēja pieprasītā kaitējuma atlīdzinājuma apmēra. Par to liecina Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Augstākā tiesa) sniegtā informācija 2011.gadā izdotajā tiesu prakses apkopojumā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu administratīvajās lietās. Tādēļ šajā gadījumā, nosakot atbilstīgu atlīdzinājumu par iestādes prettiesisko administratīvo aktu, iespējams vadīties no Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu nama 2012.gada 26.novembra sprieduma lietā A420360612, kur tiesa par līdzīgu iestādes bezdarbību un patvaļu, liedzot ieslodzījumā esošai personai par personīgajiem līdzekļiem saņemt plānveida stomatoloģisko aprūpi, personai kā atbilstīgu atlīdzinājumu noteica 1000 latu apmērā.

Pieteicējs ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes prettiesisko administratīvo aktu savu aizskarto tiesību rezultātā nodarīto kaitējumu novērtē 7 000 *euro* apmērā.

[4] Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu namā 2015.gada 16.februārī saņemti atbildētājas rakstveida paskaidrojumi, kuros atbildētāja norāda šādus argumentus.

[4.1] No administratīvās lietas Nr.A420248214 materiāliem izriet, ka lietas faktiskie apstākļi ir savstarpēji saistīti ar administratīvās lietas Nr.A420377513 faktiskajiem apstākļiem. Proti, abās lietās pastāvēja strīds par Rīgas Centrālcietuma priekšnieka atteikumu dot pieteicējam atļauju īslaicīgi atstāt cietuma teritoriju zobārstniecības pakalpojumu saņemšanai ārpus cietuma teritorijas esošajā ārstniecības iestādē.

Turklāt, administratīvā lieta Nr.A420248214 tika ierosināta sakarā ar Rīgas Centrālcietuma priekšnieka 2013.gada 9.decembra lēmumu Nr.3/1.1-B/631,B/4263, kas pieņemts, izpildot Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 8.novembra spriedumā lietā Nr.A420377513 uzlikto pienākumu atkārtoti izskatīt pieteicēja 2013.gada 20.februāra un 11.marta iesniegumus par īslaicīgu cietuma teritorijas atstāšanu.

Ievērojot minēto, Ieslodzījuma vietu pārvalde uzskata, ka pieteicēja prasījums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu 7000 *euro* apmērā ir izvērtējams kopsakarā arī ar administratīvo lietu Nr.A420248214 un tajā esošajiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, jo šajā administratīvajā lietā faktiski turpinājās lietas Nr.A420377513 ietvaros uzsāktais strīds par atļaujas nepiešķiršanu pieteicējam īslaicīgi atstāt cietuma teritoriju zobārstniecības pakalpojumu saņemšanai sakarā ar pieteicēja 2013.gada 20.februāra un 11.marta iesniegumiem. Līdz ar to, atbildētājas ieskatā, pieteicēja pieteikumā paustais viedoklis, par to, ka viņš lūdz kaitējuma atlīdzinājumu par diviem atšķirīgiem iestādes lēmumiem, ir kļūdains.

[4.2] Konkrētajā gadījumā ir konstatējams iestādes prettiesisks administratīvais akts, līdz ar to, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 92.pantam, ir pamats pieteicēja prasījuma par kaitējuma atlīdzinājumu izvērtēšanai.

Pieteicējs iesniegumā lūdz atlīdzināt viņam nodarīto morālo un personisko kaitējumu, savu prasījumu pamatojot ar to, ka prettiesiskā administratīvā akta rezultātā nevarēja saņemt savlaicīgu un savam veselības stāvoklim atbilstošu stomatoloģisko palīdzību, līdz ar to, pasliktinājās pieteicēja zobu veselības stāvoklis.

Pieteicējs ne 2014.gada 27.oktobra iesniegumā, ne pieteikumā nav norādījis precīzi personiskā kaitējuma apmēru, kā arī nav to pamatojis, tādējādi, neievērojot Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11.pantā noteikto prasību. Līdz ar to, konkrētajā gadījumā nav iegūti pierādījumi tam, ka pieteicējam ar Rīgas Centrālcietuma priekšnieka atteikumu tika nodarīts personiskais kaitējums.

[4.3] Pieteicējs pieteikumā lūdz atlīdzināt morālo kaitējumu 7000 *euro* apmērā, līdz ar to, secināms, ka pieteicēja ieskatā, ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu viņam tika nodarīts smags morālais kaitējums.

Administratīvajā lietā Nr.A420248214 pieteicējs lūdza morālā kaitējuma atlīdzinājumu 4250 *euro* apmērā, kā pamatojumu norādot, ka Rīgas Centrālcietuma priekšnieka rīcības, nedot atļauju īslaicīgi atstāt cietuma teritoriju, rezultātā pieteicēja zobu veselības stāvoklis pasliktinājās, viņš izjuta diskomfortu un ciešanas. No iepriekš minētā secināms, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma pamatojums lietā Nr.A420248214 ir identisks ar pieteicēja 2014.gada 27.oktobra iesniegumā norādīto pamatojumu, proti, pieteicējs to saista ar zobu veselības stāvokļa pasliktināšanos. Papildus savā pieteikumā tiesai atsaucas tikai uz publiski pieejamo informāciju par kariesu. Vienlaikus konkrētajā gadījumā pieteicējs sev nodarīto kaitējumu nesaista ar ciešanām, ko viņam varēja radīt Rīgas Centrālcietuma priekšnieka 2013.gada 20.marta atteikums.

Savukārt, administratīvajā lietā Nr.A420248214, kas bija ierosināta pēc tam, kad Rīgas Centrālcietuma administrācija, pamatojoties uz Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 8.novembra spriedumu lietā Nr.A420377513, atkārtoti izskatīja pieteicēja iesniegumus par atļaujas došanu īslaicīgai cietuma teritorijas atstāšanai, atkārtoti noraidot pieteicēja lūgumu, un kurā pieteicējs viņam nodarīto morālo kaitējumu saistīja gan ar zobu veselības stāvokļa pasliktināšanos, gan ar ciešanām un diskomfortu, pieteicējs neuzskatīja, ka ar Rīgas Centrālcietuma priekšnieka atkārtoto atteikumu viņam tika nodarīts smags kaitējums, par ko liecināja pieteicēja pieprasītā atlīdzinājuma apmērs.

Ņemot vērā minēto, konkrētajā gadījumā pieteicēja prasījums atlīdzināt viņam nodarīto kaitējumu 7000 *euro* apmērā ir nepamatots, jo sākotnējs Rīgas Centrālcietuma priekšnieka atteikums, kas, pēc paša pieteicēja norādīta, neradīja viņam ciešanas, bet tikai neļāva saņemt savlaicīgus zobārstniecības pakalpojumus, nevarēja nodarīt viņam būtiskāku kaitējumu, nekā atkārtotais atteikums, kura dēļ vēl vairāk bija vilcināta stomatoloģiskās palīdzības saņemšana, kā rezultātā, pieteicēja zobu stāvoklis varēja pasliktināties vēl vairāk.

Turklāt, Administratīvā rajona tiesa 2014.gada 12.septembra spriedumā lietā Nr.A420248214 nosprieda atzīt par prettiesisku Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2014.gada 17.februāra lēmumu Nr.1/15.2-B/5796, ar kuru savu galīgo noformējumu ieguva Rīgas Centrālcietuma priekšnieka 2013.gada 9.decembra lēmums Nr.3/1.1-B/631,B/4263 par atteikumu pieteicējam atļaut īslaicīgi atstāt cietuma teritoriju, kā arī uzlikt pienākumu atlīdzināt pieteicējam nodarīto morālo kaitējumu 500 *euro* apmērā.

No minētā Administratīvās rajona tiesas sprieduma satura Ieslodzījuma vietu pārvalde arī secināja, ka izskatot pieteicēja pieteikumu daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu un nosakot atlīdzinājuma apmēru, tiesa ņēma vērā to, ka ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 8.novembra spriedumu lietā Nr.A420377513 jau tika atzīts par prettiesisku Rīgas Centrālcietuma priekšnieka atteikums izdot pieteicējam atļauju īslaicīgi atstāt cietuma teritoriju veselības aprūpes (zobārstniecības) pakalpojumu saņemšanai sakarā ar cietuma nepareizi izdarītiem lietderības apsvērumiem.

Līdz ar to nosakot lietā Nr.A420248214 pieteicējam morālā kaitējuma atlīdzinājumu 500 *euro* apmērā, Administratīvā rajona tiesa gan vadījās pēc pastāvošas tiesu prakses saistībā ar atlīdzinājumiem citos salīdzināmos apstākļos, gan arī ņēma vērā to, iestāde atkārtoti pieļāva kļūdas lietderības apsvērumos, tādējādi, vadoties arī no Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 8.novembra sprieduma lietā Nr.A420377513. Kā rezultātā, Administratīvā rajona tiesa atzina, ka 500 *euro* ir atbilstošs atlīdzinājums par kaitējumu, kas pieteicējam faktiski nodarīts abu Rīgas Centrālcietuma

priekšnieka atteikumu rezultātā, kā arī noteiktais atlīdzinājums ir atbilstošs līdzšinējai tiesu praksei.

Pieteicēja 2014.gada 27.oktobra iesnieguma izskatīšanas gaitā noskaidrots, ka Finanšu ministrija 2014.gada 22.oktobrī pārskaitīja uz pieteicēja personīgo bankas kontu morālā kaitējuma atlīdzinājumu 500 *euro* apmērā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, pieteicējs jau ir saņēmis atbilstošu atlīdzinājumu par kaitējumu, kas viņam tika nodarīts ar Rīgas Centrālcietuma priekšnieka atteikumiem izdot atļauju īslaicīgi atstāt cietuma teritoriju zobārstniecības pakalpojumu saņemšanai, līdz ar to, nav pamata atkārtoti pieņemt lēmumu par atlīdzinājuma piešķiršanu par kaitējumu, kas personai nodarīts ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu, sakarā ar kuru persona iepriekš jau saņēma atlīdzinājumu.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

[6] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92.pantu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Zaudējumu atlīdzināšanas kārtība ir noteikta Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumā (turpmāk – Atlīdzināšanas likums). Atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmajā daļā noteikts, ka iestāde zaudējumu var nodarīt ar darbību, izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies. No minētā, kā arī Administratīvā procesa likuma 92.panta izriet, ka viens no zaudējumu tiesiskajiem pamatiem ir prettiesisks administratīvais akts.

Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 5.panta pirmo daļu tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu ir cietušajam, proti, privātpersonai, kas ir prettiesiska administratīvā akta adresāts vai trešā persona Administratīvā procesa likuma izpratnē.

Kā konstatēts šā sprieduma 2.4.punktā atbildētājas izdotais administratīvais akts – 2013.gada 8.maija lēmumu Nr.1/12-B/1814 lēmums, kura adresāts ir pieteicējs, ar spēkā stājušos tiesas spriedumu ir atzīts par prettiesisku. Līdz ar to secināms, ka izskatāmajā gadījumā ir konstatējamas pieteicēja tiesības prasīt atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas pieteicējam nodarīti ar atbildētājas izdoto prettiesisko administratīvo aktu.

[7] Atlīdzināšanas likuma 8.panta pirmajā daļā noteikts, ka personiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir kaitējums, kas ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvībai, fiziskajai integritātei, veselībai, brīvībai, godam un cieņai, personiskam un ģimenes noslēpumam vai komercnoslēpumam, autortiesībām vai citām nemantiskajām tiesībām vai ar likumu aizsargātajām interesēm.

Pieteicējs pieteikumā norādījis, ka ar atbildētājas prettiesisko lēmumu tika ierobežotas pieteicēja tiesības uz savlaicīgu veselības aprūpi, kas radīja pieteicēja zobu veselības stāvokļa pasliktināšanos.

[8] Atlīdzināšanas likuma 11.panta otrajā daļā noteikts, ka personiskā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats tiek pierādīts ar Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem. Privātpersonai ir pienākums norādīt personiskā kaitējuma atlīdzinājuma apmēru un to pamatot.

Pieteicējs paskaidrojumos ir ietvēris vispārīgu norādi par zobu stāvokļa pasliktināšanos laika gaitā, taču, nav sniedzis konkrētus faktus par veselības stāvokļa pasliktināšanos, turklāt par šādu veselības stāvokļa pasliktināšanos cēloņsakarībā ar prettiesisko administratīvo aktu.

[9] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 103.panta otro daļu tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati (ex officio) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu, izskatot lietu saprātīgā termiņā. Lai prasījuma robežās noskaidrotu patiesos lietas apstākļus un panāktu tiesisku un taisnīgu lietas izskatīšanu, tiesa dod administratīvā procesa dalībniekiem norādījumus un ieteikumus, kā arī savāc pierādījumus pēc savas iniciatīvas (objektīvās izmeklēšanas princips) (Administratīvā procesa likuma 107.panta ceturtā daļa). Savukārt atbilstoši Administratīvā procesa likuma 150.panta trešajai daļai pieteicējam atbilstoši savām iespējām ir jāpiedalās pierādījumu savākšanā. Gadījumā, ja administratīvā procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesa savāc tos pēc savas iniciatīvas.

Interpretējot minētās tiesību normas savstarpējā kopsakarībā, secināms, ka minētās tiesību normas neuzliek tiesai pienākumu pēc savas iniciatīvas savākt pierādījumus ikvienā gadījumā, kad procesa dalībnieks izvirza kādu apgalvojumu. Lai tiesai rastos pienākums savākt pierādījumus pēc savas iniciatīvas, tiesai ir jābūt zināmiem objektīvi pastāvošiem apstākļiem, kurus ir nepieciešams pārbaudīt lietā. Turklāt tiesa pēc savas iniciatīvas iegūst pierādījumus vienīgi tad, ja to nav iespējams izdarīt pašai personai objektīvu iemeslu dēļ. Turklāt, interpretējot Administratīvā procesa likuma 150.panta trešās daļas tiesību normu, Augstākā tiesa savā judikatūrā ir atzinusi, ka privātpersonas pienākums nodrošināt nepieciešamos pierādījumus palielinās proporcionāli tam, cik ļoti lēmuma pieņemšanas process notiek pašas privātpersonas interesēs. Šādos gadījumos attiecībā uz faktiem, kas veicina labvēlīga lēmuma pieņemšanu, ir dabiski un atbilstoši pierādījumu nastu uzlikt privātpersonai, nevis Ieslodzījuma vietu pārvaldei. Tādēļ pieteicēja loma administratīvajā procesā nevar būt pasīva un tam aktīvi jāpiedalās pierādījumu savākšanā (*sk., piemēram, Augstākās tiesas 2008.gada 25.februāra lēmuma lietā Nr.183/2008 13.punktu, 2006.gada 14.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-44/2006 11.1.punktu*).

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 161.pantu administratīvā procesa dalībnieka paskaidrojumi, kas satur ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti pierādījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi. Ņemot vērā šā sprieduma 8. un 9.punktā norādīto, kā arī to, ka pieteicējs nav konkretizējis viņam radīto personiskos kaitējumu, kā arī nav iesniedzis nekādus pierādījumus pieteicējam iespējami radītā kaitējuma pierādīšanai, tiesa atzīst, ka izskatāmajā gadījumā nav atzīstams par pierādītu ar par prettiesisku atzīto lēmumu pieteicējam radītais personiskais kaitējuma tiesiskais pamats.

[11] Tiesa atzīst, ka pieteicēja minētais apstāklis, ka pieteicēja zobu stāvoklis ir pasliktinājies tieši prettiesiskā lēmuma rezultātā, ir vērtējams kritiski. Proti, no Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 8.novembra spriedumā ir konstatēts un lietā nav bijis strīda par to, ka pieteicējam, atrodoties ieslodzījuma vietā, bija iespēja saņemt stomatoloģisko palīdzību (stomatoloģes /pers. F/ pakalpojumus ieslodzījuma vietā), taču pieteicējs no šādas palīdzības bija atteicies. Ne minētajā tiesas spriedumā, ne arī paskaidrojumos tiesai pieteicējs nav minējis apsvērumus, kādēļ piedāvātā stomatologa pakalpojumi pieteicējam nav bijuši pieņemami. Kā arī pieteicējs nav sniedzis paskaidrojumus par nepieciešamību saņemt tieši kādā konkrēta ārstniecības speciālista stomatoloģijas pakalpojumus.

Saskaņā ar Pacientu tiesību likuma 8.pantu pacientam ir tiesības izvēlēties ārstu un ārstniecības iestādi. No lietas materiāliem konstatējams un lietā nav strīda par to, ka pieteicējam šīs tiesības ar prettiesisko lēmumu ir tikušas liegtas. Taču vienlaicīgi atzīstams, ka par prettiesisku atzītais administratīvais akts neliedza pieteicējam iespēju saņemt nepieciešamos veselības aprūpes pakalpojumus, tādējādi nepieļaujot veselības stāvokļa pasliktināšanos. Turklāt saskaņā ar Pacientu tiesību likumu pacientam ir ne tikai tiesības, bet arī pienākumi, tostarp saskaņā ar minētā likuma 15.panta pirmo daļu pacientam ir pienākums rūpēties par savu veselību.

[12] Kā konstatēts šā sprieduma 11.punktā, pieteicējam bija iespēja šādus iespējamos zaudējumus (kaitējumu veselībai) novērst vai samazināt, taču pieteicējs, atsakoties no ieslodzījuma vietā piedāvātajiem stomatologa pakalpojumiem, ir apzināti pieļāvis šādu iespējamu (Atlīdzināšanas likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā nepierādītu) veselības stāvokļa pasliktināšanos. Taču saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 10.panta pirmo daļu cietušais nav tiesīgs pilnīgi vai daļēji saņemt zaudējuma atlīdzinājumu, ja viņš nav, izmantojot savas zināšanas, spējas un praktiskās iespējas, darījis visu iespējamo, lai zaudējumu novērstu vai samazinātu. Minētā panta otrajā daļā noteikts, ka cietušais nav tiesīgs saņemt zaudējuma atlīdzinājumu, ja ar apzinātu rīcību ir veicinājis viņam nodarītā zaudējuma rašanos vai tā apmēra palielināšanos.

Turklāt, pieteicējs ne pieteikumā ne arī vēlāk iesniegtajos papildinājumos nav norādījis personiskā kaitējuma apmēru un attiecīgi nav arī to pamatojis.

[13] Apkopojot iepriekš šā sprieduma 7.-12.minēto tiesa secina, ka pieteicēja prasījums daļā par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu ir noraidāms.

[14] Atlīdzināšanas likuma 9.pantā noteikts, ka morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir personiskais kaitējums, kas izpaužas kā fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Atlīdzināšanas likuma 11.panta trešajā daļā noteikts, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums.

Ņemot vērā šā sprieduma 6.punktā minēto, secināms, ka izskatāmajā gadījumā ir atzīstams par pierādītu morālā konstatējuma tiesiskais pamats, taču morālā kaitējuma atzīšanai ir nepieciešams konstatēt arī būtisku personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisku aizskārumu, kas pieteicējam radījis ciešanas.

[15] No lietas materiāliem konstatējams un lietā nav strīda par to, ka pieteicējam ar par prettiesisku atzīto lēmumu prettiesiski tika ierobežotas ar likumu noteiktās tiesības. Izvērtējot pieteicēja aizskarto tiesību būtiskumu, tiesa atzīst, ka, kaut arī konstatētais pieteicēja tiesību aizskārums nerada Latvijas Republikas Satversmes tiesas 111.panta tiešu pārkāpumu (kā konstatēts šā sprieduma 11.punktā, pieteicējam netika liegta nepieciešamā medicīniskā aprūpe), tomēr pieteicēja tiesību ierobežojums skar minētās ar Latvijas Republikas Satversmi aizsargātās cilvēktiesības. Līdz ar to tiesa atzīst, ka izskatāmajā gadījumā ir konstatējams būtisks pieteicēja tiesību aizskārums, kas pieteicējam ir radījis ciešanas.

[16] Atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmajā daļā noteikts, ka Personisko un morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus. Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 14.panta trešo daļu morālā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka apmērā līdz 4268,62 *euro*. Ja nodarīts smags morālais kaitējums, atlīdzinājumu var noteikt apmērā līdz 7114,36 *euro*, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzinājuma apmērs var būt līdz 28 457,44 *euro*. Savukārt Atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturtajā daļā noteikts, ka, ja iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, personiskā kaitējuma, tai skaitā morālā kaitējuma, patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt iestādes rakstveida vai publiska atvainošanās.

Administratīvā procesa likuma 94.pantā ceturtajā daļā noteikts, ka atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams vai nav adekvāti, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā.

No minētajām tiesību normām izriet, ka tikai smags morālais kaitējums ir atlīdzināms naudas veidā.

[17] Izvērtējot atlīdzināmā morālā kaitējuma apmēru, tiesa konstatē, ka ar Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 12.septembra spriedumu lietā Nr.A420248214 pieteicējam ir piešķirts atlīdzinājums arī par morālo kaitējumu, kas pieteicējam nodarīts ar šajā lietā izvērtējamo prettiesisko lēmumu (2013.gada 8.maija lēmumu Nr.1/12-B/1814). Proti, ar Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 12.septembra spriedumu lietā Nr.A420248214 ir uzlikts par pienākumu atbildētājai atlīdzināt pieteicējam morālo kaitējumu 500 *euro* par radīto tiesību aizskārumu, prettiesiski nepiešķirot pieteicējam atļauju īslaicīgi atstāt ieslodzījuma vietu veselības aprūpes (zobārstniecības) pakalpojumu saņemšanai. No minētā sprieduma 13.punkta satura izriet, ka tiesa, nosakot šādu atlīdzinājuma apmēru ir ņēmusi vērā arī kaitējumu, kas pieteicējam nodarīts ar 2013.gada 8.maija lēmumu Nr.1/12-B/1814), un šāda iestādes atkārtota prettiesiska rīcība ir bijusi par pamatu tiesas secinājumam, ka Atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturtajā daļā paredzētais atlīdzinājuma veids lietā nav adekvāts, proti, ka morālais kaitējums nav atlīdzināms ar rakstveida atvainošanos, bet ir nosakāms atlīdzinājums naudas veidā un konkrēti – 500 *euro*.

Tādējādi, kaut arī šajā lietā izvērtējamais par prettiesisku atzītais lēmums ir patstāvīgs pamats zaudējumu atlīdzinājuma prasījumam, ņemot vērā apstākli, ka lietā Nr.A420248214 pieteicējam jau ir piešķirts morālā kaitējuma atlīdzinājums arī par kaitējumu, kas nodarīts ar šajā lietā izvērtējamo atbildētājas lēmumu, pieteicēja prasījums daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu ir noraidāms.

[18] Apkopojot iepriekš minēto, tiesa secina, ka pieteicēja pieteikums ir atzīstams par nepamatotu un ir noraidāms.

[19] Administratīvā procesa likuma 124.pantā noteikts, ka par pieteikumu par lietas ierosināšanu tiesā maksā valsts nodevu 28,46 *euro* apmērā. No lietas materiāliem konstatējams, ka pieteicējs ar Administratīvās rajona tiesas 2015.gada 15.janvāra lēmumu ir bijis atbrīvots no valsts nodevas samaksas par pieteikumu par lietas ierosināšanu tiesā *(sk.lietas 2.-3.lapu)*.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturto daļu, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas ar tiesas lēmumu bijis pilnīgi vai daļēji atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā mēneša laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā. Ja pieteicējs triju mēnešu laikā neiesniedz tiesai valsts nodevas apmaksu apliecinošu dokumentu, tiesa sprieduma norakstu nosūta tiesu izpildītājam izpildei.

Ņemot vērā šā sprieduma 20.punktā norādīto, pieteicējam ir uzliekams pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu 28,46 *euro* triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo un ceturto daļu, 93.panta ceturto daļu, 246.-251.pantu, Latvijas Sodu izpildes

kodeksa 49^2.panta astoto daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru uzliktu par pienākumu Ieslodzījuma vietu pārvaldei atlīdzināt morālo un personisko kaitējumu 7000,00 *euro*, kas nodarīts ar par prettiesisku atzīto Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2013.gada 8.maija lēmumu Nr.1/12-B/1814;

uzlikt par pienākumu /pers. A/ atmaksāt valstij valsts nodevu 28,46 *euro* triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese S.Pone